

Den Haag, 12 januari 2021

Geachte wethouder,

Het jaar 2020 was voor ons allemaal een ongekend jaar. Het coronavirus greep wild om zich heen met grote gevolgen voor mensen en hun baan. Sinds maart 2020 heeft dit kabinet gedaan wat mogelijk is om zoveel mogelijk mensen en bedrijven zo goed mogelijk door deze lastige tijd te helpen. Ons sociaalzekerheidsstelsel heeft in 2020 een belangrijke rol gespeeld in het opvangen van de enorme impact van de coronacrisis. Gemeenten hebben een prestatie van formaat geleverd. Door binnen enkele weken honderdduizenden ondernemers te voorzien van een uitkering of een lening via de Tozo. En door nieuwe doelgroepen voor de bijstand, de schuldhulpverlening, de armoedebestrijding en de re-integratieondersteuning hulp te bieden. Ik zie dat gemeenten met veel passie bezig zijn om zoveel mogelijk mensen te ondersteunen en de klappen van de coronacrisis op te vangen.

Ik wil mijn waardering uitspreken voor de grote inzet van uw gemeente het afgelopen jaar en ik wil u bedanken voor de goede wederzijdse samenwerking. De snelheid en daadkracht waarbij u en andere gemeenten in korte tijd zoveel hebben weten te doen, is bewonderenswaardig. Dit alles veelal werkend vanuit huis, wat nog eens extra uitdagingen met zich meebrengt. Ik hoop dat u mijn waardering hiervoor kunt overbrengen binnen uw gemeente.

Tegelijkertijd zijn we nog niet klaar. De coronacrisis blijft ons uitdagen om in te spelen op maatschappelijke opgaven. Denk hierbij onder andere aan de inzet van de regionale mobiliteitsteams voor de crisisdienstverlening en de aankondiging van de Tijdelijke Ondersteuning Noodzakelijke Kosten (TONK).

In aanvulling op het Gemeentenieuws van SZW 2020-9 informeer ik u hierbij graag over de huidige stand van zaken rondom de TONK en het vervolgproces. Daarnaast maak ik in deze brief van de gelegenheid gebruik om in te gaan op uitstel van terugbetaling op de lening bedrijfskapitaal Tozo en op de schuldhulpverlening aan ondernemers. Tenslotte komt de steun bij de heroriëntatie van zelfstandigen aan bod.

TONK

Veel huishoudens hebben vanwege de coronacrisis te maken met een onvermijdbare en plotselinge terugval van hun inkomsten. Hierbij valt onder meer te denken aan:

- Huishoudens die nog wel inkomen uit werk hebben, maar tegelijkertijd met een dusdanige terugval in inkomsten geconfronteerd worden dat zij noodzakelijke kosten niet meer kunnen voldoen. Dit kunnen zelfstandigen zijn die veel van hun opdrachten zien verdwijnen, maar ook flexwerkers die plotseling minder worden opgeroepen en ook werkenden die kortdurend vanwege quarantaine inkomsten mislopen;
- Huishoudens die terugvallen op een uitkering en daardoor dusdanig achteruitgaan in inkomsten dat zij noodzakelijke kosten niet meer kunnen voldoen;
- Huishoudens waar een of beide partners geen inkomen uit werk meer heeft en ook geen recht op een uitkering. Daardoor kunnen zij een dusdanige terugval in inkomsten ervaren dat zij noodzakelijke kosten niet meer kunnen voldoen. Zelfstandigen kunnen bijvoorbeeld hun opdrachten ineens zien teruglopen of maken vanwege de criteria geen aanspraak op de Tozo.

Het bestaande stelsel van sociale zekerheid en de maatregelen uit de steunpakketten bieden voor deze problemen niet altijd soelaas. Bovenstaande huishoudens dreigen daardoor tussen de wal en het schip te vallen. Ondanks de diverse steunpakketten bieden bestaande en tijdelijke voorzieningen

mogelijk nog voor huishoudens onvoldoende ondersteuning, omdat veel vaste lasten doorlopen en niet makkelijk zijn om te buigen. Zij kunnen daardoor in problemen raken met de betaling van noodzakelijke kosten, waaronder woonlasten. Het gaat hierbij voor een deel om huishoudens die onder normale omstandigheden niet of slechts beperkt in beeld zijn voor gemeentelijke ondersteuning. Daarom wordt, in overleg met VNG en Divosa, de TONK gecreëerd. De TONK biedt een tijdelijke tegemoetkoming in noodzakelijke kosten aan huishoudens die te maken hebben met een inkomensterugval en daardoor de noodzakelijke kosten niet meer kunnen betalen uit het resterende inkomen. Het gaat hierbij niet om een inkomensondersteunende regeling maar om een vergoeding voor daadwerkelijke noodzakelijke kosten.

Er is in totaal een bedrag van maximaal € 130 miljoen gereserveerd voor het eerste halfjaar van 2021. Voor het eerste kwartaal komt € 65 miljoen beschikbaar. Aan het einde van het eerste kwartaal van 2021 zal op basis van de dan geldende situatie rondom de maatregelen tegen het coronavirus de inzet voor het tweede kwartaal van 2021 worden gewogen. De inzet loopt vooralsnog tot 1 juli 2021. Voor deze tijdelijke ondersteuning wordt het bestaande juridische kader van de bijzondere bijstand gebruikt.

Ik realiseer me dat er opnieuw een klemmend beroep gedaan wordt op gemeenten en dat op korte termijn een forse inspanning wordt verlangd. Het is onvermijdelijk dat dit druk oplevert in de uitvoering. Met VNG en Divosa wordt er daarom hard aan gewerkt om gemeenten zoveel mogelijk hierbij te faciliteren. De komende periode wordt nog een aantal zaken nader uitgewerkt zoals de verdeling van de middelen over de gemeenten en een handreiking voor gemeenten die de uitvoering ondersteunt. Via SZW, VNG en Divosa wordt u de komende tijd nog nader geïnformeerd. Het streven is om de aanpak voor 1 februari a.s. uitgewerkt te hebben zodat aanvragen zo snel mogelijk behandeld kunnen worden. Tot die tijd heeft u al de ruimte om binnen regulier lokaal beleid huishoudens die bovenstaande problemen ervaren tegemoet te komen.

Uitstel terugbetalingsverplichting lening bedrijfskapitaal

In de Tozo was geregeld dat zelfstandig ondernemers de lening voor bedrijfskapitaal Tozo per 1 januari 2021 dienden af te lossen. Vanwege de voortdurende coronacrisis bereikten mij signalen dat veel zelfstandig ondernemers logischerwijs nog niet in staat zouden zijn om vanaf 1 januari aan hun aflossings- en renteverplichtingen te voldoen.

Op donderdag 17 december 2020 heb ik gemeenten via een extra editie van het Gemeentenieuws van SZW (2020-10) geïnformeerd over mijn besluit om de Tozo zo te wijzigen dat de verplichting om de Tozo-lening terug te betalen aanvangt op 1 juli 2021 in plaats van 1 januari 2021.

Ondertussen heb ik begrepen dat in veel gemeenten ondernemers nog voor de jaarwisseling hierover zijn geïnformeerd, daarvoor wil ik u bedanken. Ik hoop dat dit uitstel van de terugbetalingsverplichting voor verlichting zorgt bij zelfstandigen nu deze ongekende tijd ervoor zorgt dat zij langer in de financiële problemen zitten.

Toegang tot schuldhulp voor ondernemers

We passen onze regelingen aan waar nodig om zo veel mogelijk te voorkomen dat er toch groepen zijn die buiten hun schuld in grote problemen raken. Toch kunnen we, gelet op de omvang van deze crisis niet voorkomen dat nieuwe groepen zich melden voor hulp. U bent hard aan de slag om de schuldhulpverlening voor zelfstandig ondernemers beter toegankelijk te maken. Iets wat juist in deze tijd extra urgentie heeft. U werd hierbij in 2020 ondersteund door het programma Schouders Eronder en PPO Nederland. Begin december heeft Schouders Eronder een [werkwijzer Ondernemers en Schulden](#) gepresenteerd. Deze werkwijzer is vooral interessant voor gemeenten die nog geen schuldhulp aan ondernemers bieden en willen weten hoe ze die kunnen opzetten.

Op 1 januari 2021 is de [wijziging van de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening](#) in werking getreden. Hierin is nogmaals verduidelijkt dat zelfstandig ondernemers met schulden recht hebben op schuldhulpverlening van de gemeente. Het weigeren van toegang tot de schuldhulpverlening kan alleen als dit in een individuele beschikking wordt gemotiveerd. In de gesprekken die ik voer, hoor ik dat sommige gemeenten al volledig zijn ingericht om zelfstandig ondernemers met financiële problemen bij te staan, maar dat anderen nog stappen moeten zetten. Ik vind het belangrijk dat alle zelfstandig ondernemers toegang hebben tot de schuldhulp en de weg naar de schuldhulp kunnen vinden. Ik moedig u dan ook graag aan om hier volledig op in te zetten. Om u hierbij te ondersteunen zal ik subsidie geven aan VNG Realisatie. In het [Gemeentenuws van SZW](#) vindt u een handig overzicht van de verschillende programma's.

Tot slot noem ik graag nog de landelijke campagne 'kom jij eruit?', die helpt bij de opgave om mensen met schulden eerder te bereiken en beter te helpen. Sinds dit najaar richt de campagne zich specifiek op ondernemers met schulden. Gemeenten kunnen zelf aan de slag met het [campagnemateriaal](#). Ik nodig u van harte uit om daar nog meer gebruik van te maken.

Praktisch advies voor ondernemers in zwaar weer

Voor ondernemers getroffen door de coronacrisis heeft de Kamer van Koophandel (KVK) een digitaal en telefonisch informatie- en [adviesloket](#) ingericht met informatie over regelingen, financiering en stoppen of doorgaan. Voor een persoonlijk adviesgesprek is het telefoonnummer 0800 21 17 geopend. U kunt ondernemers doorverwijzen naar de KVK, via maatwerk gesprekken kunnen sommige ondernemers zelf aan de slag en anderen worden doorverwezen naar een volgende partij die hulp kan bieden. KVK heeft met veel partijen samenwerkingsafspraken gemaakt.

Steun bij heroriëntatie van zelfstandigen

Niet alle zelfstandigen kunnen of willen door met hun huidige bedrijf en gaan zich heroriënteren op aanvullende en/of andere activiteiten. Bij de verlening van Tozo tot 1 juli 2021 zijn er ook middelen beschikbaar gekomen om deze zelfstandigen te ondersteunen. De ondersteuning door gemeenten bij de voorbereiding van de zelfstandig ondernemer op een nieuwe toekomst, hetzij als zelfstandig ondernemer, hetzij als werknemer in loondienst, blijft van groot belang. Daarbij kan onder meer gedacht worden aan het aanbod dat een aantal zelfstandigenloketten reeds aan het ontwikkelen is. Ook zelfstandigenorganisaties (zoals ZZP Nederland, PZO, ONL en FNV Zelfstandigen) kunnen hierin adviseren. Meer informatie hierover vindt u in Gemeentenuws 2020-7.

Samen aan de slag in 2021

Als 2020 ons iets heeft geleerd, dan is het wel dat het onmogelijk is om in deze crisis ver vooruit te kijken. Met de grote opgaven zoals Tozo, TONK, schuldhulpverlening, crisisdienstverlening, aanvullend sociaal beleid en alle reguliere beleidsopgaven doet de samenleving al een groot beroep op gemeenten. Een goede samenwerking tussen Rijk en gemeenten is daarom ook in 2021 cruciaal. Samen met u wil ik ook graag dit jaar weer aan de slag gaan om alle mensen die zo hard geraakt zijn door de coronacrisis zo goed mogelijk te ondersteunen.

Mocht u andere onderwerpen hebben die extra aandacht behoeven dan verneem ik die graag via de VNG.

Met vriendelijke groet,

Bas van 't Wout
Staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid